

**незалежная
газета**

наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Е Т А

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў маі 1991. Выдавец: Прыватнае прадпрыемства «Суродзічы». Выходзіць штотыднёва, у серады

«Наконт Колі я пажартаваў»

Старонка 5

Таццяна Беланогая

Старонка 12

У НУМАРЫ

Гайдукевіч: «У нас амаль няма партыйцаў, якія б не сядзелі»

Аршытаваны намеснік старшыні ЛДП Уладзімір Карунас. Старонка 2.

Вёска мянья звычкі

Ні кароваў, ні свіней, ні нават бульбы. Натуральная гаспадарка дэвятае апошнія гады, адыходзіць традыцыйныя лад жыцця. Піш Сямён Печанко. Старонка 8.

З беларускай на расійскую і назад

Алег Азароўскі самастойна стварыў прадукт, над якім сядзеў бы крукам даследы інстытуту. Камп'ютарная праграма «Белазар» дазваляе перакладаць з расійскай на беларускую. Старонка 15.

Расія – гняздо тэрору

Палітыка Расіі нічым не розніцца ад того, што рабіў у свой час Садам Хусейн. Піш Сяргей Богдан. Старонка 6.

П'еса для сыпых мінчукоў

Камедыя Франсіса Вэбера «Вчэра з дурнем» – бяспрогрышная. Пра новую пастаноўку Купалаўскага тэатру піша Павал Касцюковіч. Старонка 7.

«Наша Ніва» з'яўляецца ў кіёсках у Мінску ў сераду ад абеду, у рэгіёнах – у чацвер. На газету можна і падпісацца – глядзі старонку 2.

Гісторыя Беларусі

Алег Дзярновіч распачынае публікацыю сваёй новай кнігі на старонках «НН».

Старонка 11.

Не з тых, што поўзаюць

Ёсць паказанні, што былыя афганцы рыхтавалі партызанскі рух на чале з Аўтуховічам. Старонка 3.

Кіроўца-вар'ят можа пазбегнуць крымінальной адказнасці

Папярэдні дыягназ пастаноўлены кіроўцу, які ў мінулую пятніцу на кальцавай стадыі пратараніў 7 машины. У мужчыны здарылася шызаафектнае расстройства маніякальнага тыпу. Калі дыягназ пацвердзіцца, крымінальная справа ўзбуджацца не будзе.

Як такі чалавек мог атрымаць права кіраваць машынай? Доктарка-псіхатрапеут Валянціна Пчэнская мяркуе, што кіроўца не змог бы атрымаць права з такім дыягназам. Паводле яе словаў, шызафрэнія праяўляецца рана, гадоў да трыццаті, таму рангоўнае яе прайгрышне ў 57-гадовага кіроўцы маляімавернае.

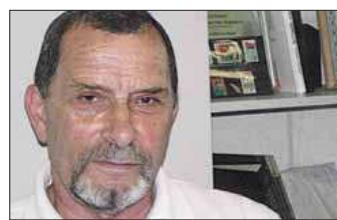
Як паведамілі ва ўправе ДАІ Маскоўскага раёну Мінску, даведка з піс-ханеўрапалігнага дыспансера пра тое,

што гэты чалавек не стайць на ўліку, ёсць. Яна выдаецца тэрмінам на 5 гадоў. Пакуль толькі не ўдалося вызнанчыць, ад якой даты выдадзеная да-ведка.

Даказаць наяўнасць хваробы не так проста: для гэтага трэба назіраць за чалавекам некалькі месяцаў і праводзіць аптытанне на працягу доўгата часу. Доктарка мяркуе, што кіроўца мог проста прыдумаць сімптомы хваробы, каб пазбегнуць адказнасці за свае дзеянні.

Здарылася аварыя 10 ліпеня. Па-цирпелі тры чалавекі.

Адметна, што мужчына мае больші за 25 гадоў стаж кіроўцы. Пры затрыманні ён патлумачыў, што чуў галасы, якія загадвалі яму тараніць машыны. Вольга Жарнасек

Беларус, які арганізаваў уйгурскую партызанку

Для Анатоля Тараса ціпрашэнне змаганне уйгуроў за незалежнасць не стала наўнікай. У свой час, калі Тарас служыў у адной з частак савецкага ГВУ, ён даставіў уйгарам зброяю і вучыў іх карыстацца. Старонка 9.

МАРШРУТЫ ПА БЕЛАРУСІ

Глушчына. Але не глуш

Як і ў Мінску. Толькі паветра чысцейшае. Вандруем разам з Сяргеем Харэўскім. Старонка 13.

На Аўтуховіча вешаюць замах на гродзенскага «губернатора»

Крымінальную справу Мікалая Аўтуховіча і ягоных паплечнікаў збіраюца перакваліфікаваць у тэрарызм. Нібыта яны рыхтавалі замах на старшыню Гродзенскага аблвыканкаму Уладзіміру Саўчанку і намесніка міністра па падатках і зборах Васіля Камянко.

Гэта артыкул 359 Крымінальнага кодаксу «Замах на жыццё дзяржаўнага ці грамадскага дзеяча, здзейсненне ў сувязі з яго дзяржаўнай ці грамадской дзейнасцю з мэтай дастабілізацыі грамадскага парадку, пі ўздзейніння на прынцыпе разшынні дзяржаўнымі органамі, ці перашкодзіць палітычнай ці іншай грамадской дзейнасцю, ці з помыслом за такую дзейнасць». Санкцыі паводле артыкулу — ад дзесяці да дванаццаці піці гадоў пазбаўлення волі, ці пажыццёвое зняволенне, ці смартроное пакаранне.

Правабаронца Алег Войчак кажа, што падобныя меркаванні выказаў яшчэ на трэці дзень арышту. «Нашия прагнозы наконт таго, што справа з падпаламі дамоў падатковага інспектара Мандзіка і міліцыянта Кацубы аказалася толькі

прыкрыццем, спрадуўжаюца. Следчым было прасцей затрымаць Аўтуховіча менавіта па гэтых злачынствах, а ўжо потым праводзіць дзеянні аб гранатамёце і тэрарызме», — кажа А.Войчак.

Справа ў тым, што яшчэ 31 кастрычніка 2005 году на тэрыторыі гродзенскай школы-ліцэю №1 быў знайдзены гранатамёт і выхувохаве прыстасаванне, якое не спрацавала. Варта адзначыць, што адбывалася гэта напярэдадні прэзідэнцкіх выбараў. Тагачасны старшыня КДБ Сцяпан Сухарэнка нават паабяцца гучнай справы па тэрарызме, аднак абышоўся толькі вядомымі «пацукамі». Тады ж начальнік правяраць на датычнасць да падрыхтоўкі замаху многіх іншадумцаў з Гродзенскай вобласці, у тым ліку і Аўтуховіча.

«Гэта чарговыя фантазіі праваўшчынікі», — кажа А.Войчак. — На той момант Мікалай Аўтуховіч ужо два тыдні знаходзіўся за кратамі па сваёй першай крымінальнай справе і ніяк не мог быць да гэтага датычны. Справа ў тым, што Аўтуховіч тады адвісці галадоўку са словамі, што ў яго смерці будзе вінаваты Уладзімір Саўчанка, які ініцыяваў гэты арышт».

Пра то, што справу Аўтуховіча збира-

юца перакваліфікаваць у тэрарызм, стала вядома ад яшчэ аднаго арыштаванага «афганца» — Канстанціна Уланава, якому дазволілі патэлефанаваць жонцы. Мужжыну дапытываюць менавіта па гэтай справе.

Яшчэ 8 лютага, у той самы дзень, калі арыштавалі Мікалая Аўтуховіча, Юрый Лявонава, Уладзіміра Асіпенку, быў таксама затрыманы Аляксандр Ларын, які раней працаў разам з астатнімі, але са скандалам сышоў з фірмы таксі. Праз тыдзень яго адпушцілі з ізолятору, але потым зноў затрымалі. Пасля другога арышту Ларын даў паказанні, якія і гаворыць пра то, што Аўтуховіч быў ініцыятарам замаху. Таксама ў паказаннях Ларына ёсць фраза пра то, што былыя «афганцы» рыхтавалі партызанскі рух.

«Я не давяраю гэтым паказанням. Ведаеце, ніядаўна я вывучаў матэрыялы справы сваёго рэпрэсаванага за Сталінскім злодзяем. У тых паказаннях вельмі шмат ненатуральных, завучаных фразаў. Тоё самае і ціпер з паказаннямі Ларына», — кажа Войчак.

Алег Войчак і Аляксандр Камароўскі ад імя Аб'яднання ветэранаў вайны ў Афганістане збіраюць звярнуща ў за-

ходнія краіны, а таксама Расію з просьбай аб міжнароднай экспertyзе па справе Аўтуховіча.

«Пакідаць так гэта нельга. Новымі аўтінаваціямі ўлады хочуць збіць моніторинговую інфармацыйную поле па гэтай справе. Пераканаць ўладаў, што гэта ніякі не палітвізень, а звычайні тэрарыст», — падсумоўвае А.Войчак.

Цікава, што сам Васіль Камянко нічога не чую пра замах, які на яго рыхтаваўся. Але ведае, што ціпер вядзеца следства па гэтай справе. Незразумела, наўшот Аўтуховічу было рыхтаваць замах на Камянко, бо той адказваў у ведамстве зусім не за Гродзенскую, а за Магілёўскую вобласць.

Тым часам сам Мікалай Аўтуховіч працягвае галадоўку, якая доўжыцца ўжо больш за 90 дзён. «Ужо адчувае сябе дранку, скардзіўся на тое, што ледзь да мяне выйшаў. Але ходзіць сам, ені не з тых людзей, якія поўзаюць. Вельмі схуднеў, змарнёў. Важыць калі 75 кілаграмаў, але галадоўку спыніць не збираецца», — паведаміў адвакат Павел Сапелка. Зміцер Панкавец

Каментар Віталія Тараса — старонка 6.

«Наўрад ці праз 10 гадоў я буду презідэнтам»

10 ліпеня споўнілася 15 гадоў як на пасадзе кіраўніка Беларусі знаходзіцца Аляксандр Лукашэнка.

У нядыніні інтэрв'ю аўстрыйскай газеце Die Presse Лукашэнка сказаў, што наўрад ці будзе прэзідэнтам краіны праз 10 гадоў. «Я думаю, што да гэтага часу вырастуць новыя людзі, якія восьмымуць у рукі краіну і павядуць яе».

Што датычыць малодшага сына Лукашэнкі, то кіраўнік дзяржавы аберг размовы пра тое, што ён выхітуе хлопчыка ў перамнікі. «У нас гэта немаг-

чыма. І калі я гаварыў пра сваёго малога, то гэта быў звычайні жарт. Але журналісты чамусыці ўспрынілі гэта сур'ёзна», — сказаў беларускі лідэр.

Яшчэ меней часу на кіраванне Лукашэнку адводзіць галоўны рэдактар друкаванага органа Адміністрацыі прэзідэнта — «Советскай Беларуссіі» — Павел Якубовіч. У інтэрв'ю агенцтву БелААН ён сказаў: «Праз пяць-шэсць гадоў выйдуць на авансцену гісторыі новыя палітыкі, якія павядуць справу далей».

ЗП

Маладафронтавка Людміла Атакулава карыстаецца асаўлівай увагай.

Звольнілі за здадзены пакой

Пажарніка Івана Пракапца звольнілі з працы за тое, што ён здаваў пакой маладафронтавцы Людміла Атакулавай. Іван працаў у Мінскім гарадскім упраўленні Міністэрства па надзвычайніх ситуацыях.

У пачатку чэрвеня Івана Пракапца выклікаў маёр, які сказаў, што ім цікавіцца КДБ. Маўляў, на кватэры, якую ён здае, утварылі штаб-кватэру БНФ. Варта адзначыць, што кватэра здавалася не толькі маладафронтавкам, але і людзям, абсалютна далёкімі да палітыкі.

«Для мяне гэта было поўнае неразуменне, бо да апазіціі я не маю ніякага дачыненія, апрач таго, што асаўлівіцца ведаю Людмілю», — кажа

І.Пракапец.

Праз нейкі час пажарніку пранапалілі падпісаць абхадны ліст і паведамілі пра звольненне. На сваёй працы Пракапец праўбы два з паловай гады, і ніякіх проблемаў да гэтага не ўзнікала.

Апрач працы ў МНС хлопец таксама займаецца міні-футболам, ён гуляе ў камандзе «Барысаў-900» у чэмпіянате краіны. Невялікія праблемы ўзімлілі і тут. Праз звольненне яго не ўзялі на збор каманды.

Зрэшты, у міні-футболе Пракапец усё адно застаецца. А вось з асноўнай працы пакуль няяснасць — нікуды ўладкавацца ён пакуль так і не змог.

ЗП

Беларускія чыноўнікі будуць стажыравацца ў Польшчы

Пра гэта ў аўторак на сустрэчы з журналістамі заявіў прасол Польшчы Генрык Літвін. Паездкі будуць адбывацца ў рамках праграмы «Усходніяе партнёрства».

На пытанне, ці сочыць польскія дыпламатычныя прадстаўніцтва за справай Мікалая Аўтуховіча, Генрык Літвін адказаў, што тут ягоная краіна дзейнічнае як сібар Еўрасаюзу, які разглядае справу найперш з гуманітарных пазіцій.

«Лепш задавайце гэтыя пытанні наслу Швеціі, якайя цяпер старшыню ў ЕС», — зазначыў прасол.

ЗП

СЦІСЛА

Пасол Францыі: У ЕС вялікія планы ў дачыненні да Беларусі

«Спадзяюся, што Беларусь зойме сваё заслужанае месца на єўрапейскім кантыненце, у єўрапейскай сям'і», — сказала Мірэй Мюсо. Яна падкрэсліла, што ЕС чакае ад Беларусі павагі да тых асноўных дэмакратычных свабод як права грамадзян на стварэнне аўяднання ў і свабода прэсы.

Арыштаваны высокі чыноўнік з Дзяржкантролю

У турму трапіў былы начальнік следчага ўпраўлення дэпартаменту фінансовых расследаванняў Камітetu дзяржаўнага кантролю Генадзь Гапоненка. Як паведамляе інтэрнэт-выданне «Ежедневнік», яму інкраймінуета тое, што ён на працы пяці гадоў «даваў дах» аднаму сталічнаму бізнесу.

«Белсату» зноў адмовілі ў акредытацыі

У МЗС патлумачылі гэта адсутнасцю аднаго дакументу — «Палажэння аб карэспандэнцкім пункце».

Дубскага перавялі ў бабруйскіе СІЗА

У следчым із аляяты юнак будзе знаходзіцца да перагляду крымінальнай справы вышэйшымі інстытуты.

ЗП, БелААН

Колькі вінна Беларусь

Прыцягненне грошай у эканоміку — станоўчы факт. Але хто будзе аддаваць пазычаныя мільяды? Ці зможа эканоміка Беларусі вытрымаць гіганцкую нагрузкую, калі большую частку прыбылку ад экспарту давядзенца адроз ж аддаваць? Пра гэта карэспандэнт «НН» гутарыць з эканамістам **Аляксандрам Чубрыкам**.

Аляксандр Чубрык: Меркаванні ў інтэрнэце наоконту таго, што ў дзяржавы ні ў якім разе не хопіць грошай, каб разлічыцца з крэдытаамі, неабгрунтаваныя. «Эксперыты» проста пралічваюць, што будзе, калі нічога ў эканоміцы не зменіцца і застанецца тая ж сітуацыя. А яна не можа не змяніцца. Урэшце, раптам да 2012 г., калі трэба будзе разлічвачаць, крэсле увогуле скончыцца! Сучасная эканоміка зробіць скакоўкі уверх, і вярнуць гроши не будзе проблемай для ўраду.

«**Наша Ніва**»: З якіх крыніцаў могуць з'явіцца гроши ў ёніншніх рэаліях?

АЧ: Па-першае, гроши выдаюцца Беларусі не праста так, а для правядзення рэформы. Аслабіле Міжнародным валютным фондам — у яго вельмі жорсткая патрабаванні. Калі ўлады здолеюць перабудаваць эканоміку ў найбліжэйшы час, гэта дасць рост эканамічнага развіцця. Ад нас патрабуе практывадзіць

прыватызацыю. За буйныя прадпрыемствы дзяржава атрымае досьць вялікія гроши. Вось яшчэ адна з асноўных крыніц.

Калі атрымаеца выраўніць гандлёвыя баланс, прыбылак ад экспарту будзе ісці на пагашэнне доўту. Урэшце, улада не будзе траціць абавязковую ўсе атрыманыя гроши. Штосці застаецца ў золатаўлюгутым фонду.

Па-другое, трэба ўлічваць, што калі Міжнародны валютны фонд убачыць, што ўсе рэкаменданцы выканоўваюцца, адбываюцца рафармы, краіна патрошу выбіраеца з крэдыту, ён можа рэструктурызаваць пазыку — адцягнуць выплаты на пазнейшыя тэрміны. І тады Беларусі хопіць часу, каб назіраць гроши.

«**НН**»: Калі ўсё ж разглядаць песістычны варыянт, якяя імавернасць таго, што Лукашэнка назірае гроши па ўсім свеце, а пасля аўгуста дэфолт і

Крэдыта Беларусі за апошні час

МВФ мае выдаць Беларусі \$3,5 млрд. Атрымана \$1,48 млрд. наперадзе яшчэ \$2,04 млрд. Аддаваць пазыку трэба з 2012 г.

Расія дала крэдытаў \$3 млрд. Атрымана \$1,5 млрд у 2007 г. і \$1,5 млрд у 2008—2009 г. Першую пазыку траба сплачваць з 2012 г., другую — з 2014 г.

Венесуэла дала \$500 млн, аддаваць іх трэба з 2016 г.

Кітай — своп (пазычанне—абмен) \$3 млрд. Вяртаць таксама трэба з 2012 г.

Італія дала крэдyt на \$300 млн.

Хто (пакуль) не даў грошей?

У Расіі Беларусь прасіла \$9 млрд ў на будаўніцтва АЭС.

У ЗША — \$5 млрд.

У Еўрасаюзу — сума невядомая, але просьба Беларусі ўжо адпраўлена

адмовіца вяртаць крэдыта?

АЧ: Гэта маламаверна. Сітуацыя, калі арыштуючаца замежная рахункі і выручка, робіць непапраўную школу іміджу краіны.

Ягор Марціновіч

Да канца году пазыка складзе 14—15% ад ВУП

Пазыка краіны падзяляецца на ўнутраную і замежную. Унутраная складаецца з фінансавых абавязанняў у мясцовай валюце. Напрыклад, гэта аблігаты. А замежная фармуеца з крэдыту, якія бірчую дзяржава, банкі, прадпрыемствы. Яна пагашаецца за кошт экспарту ці новых пазык. Замежная пазыка Беларусі пачала розка расці ў 2007 г. і не думае спыняцца. Вядома ж, большую частку гэтых гроши павінна аддаць не дзяржава, прадпрыемствы, але сярод кампаній-пазыкантў рымальніцай шмат суб'ектаў з дзяржавай доляй у статутным фонве. У выпадку чаго дзяржава змушана будзе дапамагаць ім разлічвачацца на крэдыту.

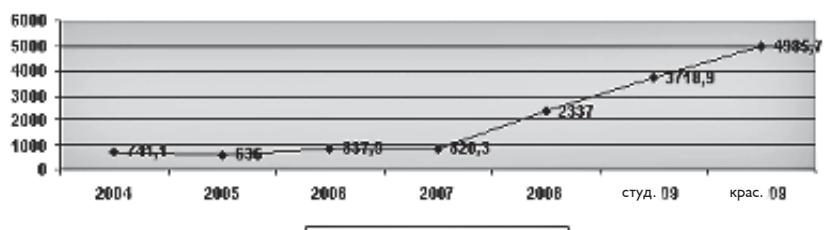
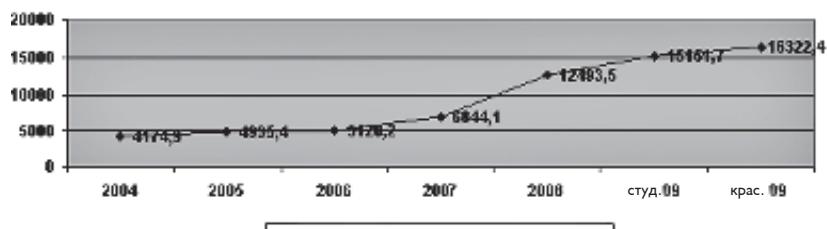
А вось дзяржаўную пазыку дакладна будзе аддаваць сама дзяржава. Яна таксама расце з 2007 году і таксама шалёўнім тэмпам. За два з палавін гады яна павялічылася ў 6 разоў!

ЯМ

Калі кажуць пра небяспеку вялікага памеру пазыкі, звычайна вылічваюць яго судносціны з памерам ВУП краіны. У нашай краіне пазыка складае 11% памеру, 10% вытворчасці, а да канца году можа павялічыцца да 14—15%. Міністр фінансаў **Андрэй Харкавец** упэўнены, што ўсё пад кантролем: «Мы знаходзімся ў зоне абсолютнай быспекі».

Незалежныя эканамісты пагаджаюцца, што сітуацыя далёка ад крытычнай, але іх напружвае занадта імклівы рост памера дзяржаўной пазыкі. Былога ж старшыню Нацыянальнага банка **Станіслава Багданкевіча** непакойці не так памер крэдыту, як то, што гэтыя гроши выкарыстоўваюцца не для рэформаў. Калі б краіна мела становчэ гандлёвае сальда, пытанні ў дзяржавіх крэдытаў увогуле б не ўзнікала.

ЯМ

СЦІСЛА

Афіцыйны курс єура перакрочыў мяжу 4000 рублёў

14 ліпеня Нацыянальны банк усталяваў наступныя афіцыйныя курсі єура — 4016,64 рубля, што стала гістарычным максімумам. Расійскі рубль каштаваў \$7,18, даляр ЗША — 2882 рублі. Павелічэнне кайрафаў даўдра і ёўра звязанае з аслабленнем расійскага рубля — трэцій валюты, што ўваходзіць у кошык, і курс якой Нацбанк імкнецца дримаць стабільным. Такім чынам, з 1 студзеня (да моманту давядзенцаў) курс єура вырас на 30,53%, з 2 студзеня — на 8,47%, амерыканскага даляра, адпаведна, — на 31% і 8,75%.

«БПС-банку» і «Белінвестбанку» — у чарце на прыватызацыю

Патраба атрымаць крэдыт МВФ змисула ўлады памыршы прыватызацыйны спіс. У першікі таго, што належыць прадаць у 2008—2010 г., трапілі дзяржаўныя «Белтрамбобанк» і «Белінвестбанк». На «БПС-банку» ужо пакліў вока расійскі «Сбербанк». Затое са спісу на прыватызацыю ў ліку 14 прадпрыемстваў выключыліся «Гомельмаш». Прыватызацыя напаволіца РУП «Дружба» і РУП «Гомельтранснафта» перанесеная з 2009 на 2010 год.

Дзярхпадтрымку атрымаюць 30 малаказаводаў

Выявіцца гэта ў субсідіяўнін пракцэнтнай стаўкі па крэдытах. Умовай падтрымкі з'яўліца прыватызацыя прадпрыемствамі асноўных прынадзовых паказнікаў сацыяльна-эканамічнага развіцця Беларусі па тэмпах росту вытворчасці і ронтабельнасці прадукцыі.

«Крыніца» пачала варыць цёмнае нефільтраване піва

Раней на беларускім рынку прысутнічала толькі імпартнае піва такога тыпу.

Для новага гатунку ААТ «Крыніца» падрыхтавала і новую форму бутэлкі. У склад піва «Культ пшанічнае цёмнае» уваходзяць вада, ячменныя светлыя солад, пшаніца, пшанічныя карамельныя солад, хмель. Ішчыльнасць экстрактнага сусла складае 12%.

З'явіўся авіярэйс да Амстэрдаму

З 10 жніўня тройчы на тыдзень (панядзелак, серада, субота) у стаўпі Нідерланду з аэропорту «Мінск-2» будуть лётасць самалёты «Белавія». Усе палёты будуть акцыяўніцца на сучасных самалётах заходзяй вытворчасці (CRJ-100/200).

і Boeing-737/500) з абслугоўваннем у бізнес- і эканоміксе. Працягласць палёту складзе 2 гадзіны 40 хвілін. Мінімальная цена квітка за пералёт у два бакі складае 280 єўра.

На Гомельшчыне пачалося жніво

Першым выехаў камбайнны на палі Брагіншчыны. Ураджайнасць збожжавых і бабовых культур плануецца на ўзроўні мінулага году — 30,3 ц.га.

На саміце G8 прэзентавалі «валюту будучыні»

Пра выкарыстанне гэтай

валюты думаюць многія краіны свету. «Валюту будучыні» падаравалі на саміце ў Аквіле ўсім лідарам «Вілікай восьмёркі». Пробную партыю ўнікальных манет адбліў у Бельгіі. Яе сімвал і назва — «міжнародная валюта» — united future world currency — былі прынятыя ў выніку конкурсу, злажданага ў тысячы школаў па ўсім свеце. Першачарговая мата ўвядзення такай валюты — аўгіндаць фінансавыя сістэмы ЗША і ЕС. Але праект мае быць адкрытым і для іншых краін.

Паводле БелапАН

інфармацій — турэмны лекар. У выніку агенка падзеяў гучыць толькі з вуснаў прававаборонцаў і палітычных дзеяцяў. Гоць няма падставаў ім не даваць, усё адно атрымліваюцца аднабаковасць асвятыленне справы. З іншага боку, чытаг не хоча ведаць нічога пра галадоў і пра ўсё, што можа сапаваць яму настраг альбо вывесці са стану ілюзорнай раўчнага.

Ён пазбягае гэтай тэмам, як, напрклад, і тэмам смартнага пакарання. Як видома, пасля прыняція рэзолюцыі ПАРЕ, у якой уладам Беларусі настойліва рокамендуецца (каль яна хоча атрымаць статус наўральника) скасаваць пакаранне смерцю, адзін з асуджаных ужо быў расстралян, а яшчэ аднаму наядуна вынесены смартнага рэзанансу ў просе, як і ў грамадстве ў цэлым.

Праўда, на канаце АНТ у эфір наядуна вышла перадача, прысьвячаная тэмам смартнага пакарання ў Беларусі. Падчас яе мы зноў змаглі перакананіць ў існаванні галоўнай проблемы — адсутнасці інфармацыі. Запропанаваць на перадачу старшыню БХК Алег Гулак, напрклад, адмовіўся даваць каментар наоконч умоваў, у якіх утрымліваюць на месцах зневolenія асуджаных на смерць. Адмовіўся з той простай прычыны, што афіцыйных звестак няма, а правааборонцаў (да нават і блізкіх сваякоў) да асуджаных нічога. Прадстаўнікі ўнітарнай пісцімы, натуральна, заяўлялі, што ёсць робіцца згодна з законам, а значыць — усё ў поўным парадку.

Якое дачыненне мае згаданая тэма да справы Аўтуховіча? А гэта проста другі бок аднаго медаля. Беларуское грамадства не готовае задавацца складанымі маральнымі пытаннямі і нават не наядта ім цікавіцца (а навоіта, калі ў краіне ёсць галоўны чалавек, які яе адказвае, — хай ён і вырашае).

Але гэта не значыць, што на тэмі смерці і маральнай адказнасці не траба пісаць. Адзін артыкул і ці нават цэлая серыя артыкулаў не здолъныя змяніць грамадскую думку. Аднак варта нагадаць, што, напрклад, у Францыі гільгітна была прыведзена да ўваженія апошні раз не так даўно — у 1977 годзе (у той час яна перасоўвалася па розных гарадах гэтай краіны), пры жыцці шыкаршай дарослагая пакаленія. Смартнага пакаранія ў Францыі было скасаванае нягледзячы на тое, што грамадская думка цалкам яго падтрымлівала. Сёння ў ЕС за вяртанне пакарання смерцю выступаюць толькі маргінальныя палітыкі.

Было бы недараўальнай памылкай лічыць, што чыя-бы то ні было смерць, нават прынесеная ў ахвяру нейкім ідэалам і прынцыпам, можа пакінуць сітуацію ў якой бы то ні было галіне жыцця. Самазнітчэнне чалавека праста легла б на грамадства і на нас усіх яшчэ адной чорнай плямай.

Самазнішчэнне

Пра справу Аўтуховіча піша
Віталь Тарас.

Дням давялося пасправачаць з маладэйшымі калегам. У прысутнасці іншых журналістуў я выказаў меркаванне, што незалежныя СМИ ў Беларусі недастаткова асвягліяюць справу Мікалая Аўтуховіча і яго галадоў. У пераважнай большасці публікацыяў усё зводзіцца да канстатаванага факту: 50-ы дзень галадоў, 75-ы, 85-ы... Зразумець, у чым супансіс крымінальнай справы, якія вымусілі прадпрымалыцца з Ваўкавыску пайсці на скрайнія, адчайнія заходы, вельмі цяжка. Падпала... гранатамёт... зацикленне следства, замена адных адвінавачаній на іншыя, галадоўка пратэсту — вось, бадай, і ўсё, што застаецца ў памісі звычайнага чытага або гледача. І хоць каментароў на гэтую тему, у тым ліку з боку юрыстаў і палітыкаў, хапае, пажак пазбяўца ўражання, што лёс чалавека, які павольна забывае сабе, жывучы на кропелынцы, адступае на задні план перад

палітычнымі і ў якіх нейкім акалічнасцямі. Але ж чалавека трэба ратаваць...

У адказе калега абвінаваціў мяніе ў тым, што як журналіст «стары фармасі» заклікаюць прэсу выступіць у абарону апазіцыяна, у той час як гэтыя павінны здзівіцца пракарабончыя арганізацыі. А медыя, маўліў, павінныя здзівіцца сваёй справай. На яго думку, чым часцей яны будуть пісаць і гаварыць пра Мікалая Аўтуховіча, тым хутчэй згасне цікавіцца шырокай публікі да яго справы. Трэба найперш улічваць інтаресы чытага і яго пісчалогію.

Магчыма, калега мае рацью. Сапраўды, масавую аўдзіторию ў апошні дні куды больш цікавілі аbstаваны смерці Майкла Джексона і яго пахаванне ў Лос-Анджэлесе, чым галадоўка айчыннага прадпрымалыніка ў турме. І цікава, згодны ў тым, што кількаў людзей на барыкады — не функцыя СМИ. Нават у палітыцы таксікі страцілі сэнс.

Але ж калі мы апрышыёры ўпісненыя, што беларускага чытага абліспотна не цікавіць

лёс чалавека — прытым даволі вядомага, — дык гэта даволі сумная канстатация.

Сітуацыя наядобрая з усіх бакоў. У лады са сваёй боку ўсімі праўдамі і ніпраўдамі перакрываюць доступ прэсы да інфармацыі. Напрыклад, аднакату Аўтуховіча заборонена выказвацца па сутнасці яго справы, а следствіе не ідзе на якія кантакты з нездырхайтнай прэсай. Адзінай афіцыйнай крыніцы

Маці Аўтуховіча: «Ен за праўду трывмаеца, таму і жывы»

Лілія Аўтуховіч, маці вязня: Ен, можна сказаць, яшчэ чынога ў жыцці не бачыў. Навучанне, праца, войска... Цяпер вось турма. Тыя, хто яго трывае ў камеры, пасыпалі сваі дзяяць ў Афганістан! Ці самі там былі? А цяпер вось яго ў турму, у горад. За што яны яго душаць? Гэта не люди, так нават з байдулам не робяць. Нажанін афганістанін вярнуўся жыві, а тут бышчам у палон трапіў да нелюдзі. Ен што — вораг народу? Дык калі вораг — скажуце, у чым ен вораг? Где сёня любога следчага пратрымай у горадзе хача ёсць тыдзень, дык ен прызнаеца, што вораг. А ен трэх месяцаў за праўду трывмаеца, таму і жывы».

Расія — гняздо тэрору

Палітыка Расіі нічым не розніца ад того, што рабіў у свой час Садам Хусзін. Піша Сяргей Богдан.

Жахлівае забойства ў Дрездене выклікала абурэнне мільёнаў, аднак стала адначасна прыкладам скажэння рочайнасці.

Нібыта ёсць існа — вар'ят-ксенофоб праства ўзялі суду зарэзану іншаземку, якія паскардзіліся на яго за лапінку. Вось ужо СМИ ствараюць карынку, з аднаго боку, ўзбуджыўшы німецкага нацызму, з другога — пакутніцтва за веру. Ідуць дэмманстрацыі, ад Каіру да Тэгерану стаць лімант пра «німецкія фашысты».

Але ёсьць адна деталь.

Забойца — 28-гадовы Алекс — дарма што німецкі грамадзянін, нарадзіўся і вырас у Расіі ды прыехаў з Узралу толькі ў 2003 годзе.

У Німеччыне у ніверсітэтаў, мякка кажучы, не сканчачы ды нават працу меў не заўсёды. То бок сумнёўна, што ён меў матгаміасць заасоціраваць ідзі місіонерскіх німецкіх нацыстуў, нават з прычыны моўнага бар'еру. Зато надта імаверна, што свае ідэі прывёў са сваёй першай радзімой.

На гэту дзяяль «забываючага» на Захадзе, там не прынята драўніцтва «загадковую расійскую душу» лішні раз, каб не засташца без газу. Дрезденскія забойства стала напамінам, якую небяспеку для свету ўзбуджыўшы краіны, у якіх сваёй свабоды пропагандуюцца забойныя ідэі.

Зазвычай прыкладамі такіх краін лічыліся Афганістан, Пакістан да Самалі. Але Расія нічым ад іх у гэтым плане не розніца. Усе памятаюць пра палоніі для Літвіненкі і пра тэракт супраць Яндарбіева ў Катары.

Свет рабіў выгляд, што не чуе ксенофобскіх выказванняў Пущіна. Злачынствы расійскіх сілавых органаў на Каўказе застаюцца беспакаранымі, і нават выбухі дамоў у Цэнтральнай Расіі ў 1999 годзе ціха пахаваны ў архівах.

Рэгулярныя паведамленні пра забойствы на глебе расавай і нацыянальнай варожасці асобаў неславянскага выгляду ў Расіі даўно стаў ізъяўленнем навінай. РНЕ і падобныя арганізацыі экстраплююць свае ідэі ў Латвію і нават Ізраіль. Расія ператварылася ў кропінку страху, якія і цэнтрализавана, і стыхійна сеяю яго не толькі на мікра-, але і на макраўроуні, шантажуючы суседнія краіны. Што ж яшчэ мусіць зрабіць Крэмль, каб міжнародная супольнасць убачыла, што гэтая краіна ператварылася ў небяспеку для свету? Такая палітыка,

супасці, нічым не адрозніваеца ад того, што рабіў Садам Хусзін у свой час. На жаль, сёняні образ нашага ўсходняго суседа — гэта «пучінскія сокалы» ў грузінскім небе і дрезденскім вілюпадак з акрываўленым нажом у руці. Для Беларусі сітуацыя ў Расіі — жыццёвіца важнае пытанне нацыянальнай біспекі. З цэлага шэрагу прычынай мы больш за іншых суседзяў Расіі ўразлівілі перад тым. Тым болей важна ўсевядоміць патрэбу ізбегаць расійскага расізму і фашызму, якія няспыннай пльнінай ідуць да нас праз адчыненую мяжу і расійскі СМИ.

ЦЫТАТЫ

Якубовіч:
Лукашэнка будзе кіраваць яшчэ 5–6 гадоў

Галоўні рэдактар газеты «Советская Белоруссия» Павел Якубовіч парапоўнаўвае прэзідэнцтва Аляксандра Лукашэнкі з княжаваннем Івана Каліты: «Гэты князь за кошт самых разнастайных прыёмаў, якія не ўсім падабаюцца, змог адтэрмінаваць вайну з татарамі на некалькі пакаленняў».

«Праз пяць—шасць гадоў выйдзіць на авансцену гісторыі новыя палітыкі, якія павядзіць справу да вале», — мяркуе лукашэнкавіцкі ідэолаг.

Паводле БелапАН

П'еса для съітых мінчукой

Камедыя Франсіса Вебера «Вячэра з дурнем» — бяспройгрышная.

Пра новую пастаноўку Купалаўскага тэатру піша Павал Касцюкевіч.

Даеш Парыж!

Часам краіне, у якой не дужа добра ідуць справы, трэба вайна. Няхай маленькая, але гарантавана пераможная. Пасля летаўнягі гармідаду з адкрытым лістом актораў пра незадзросны стан рачаў у тэатры «Купалаўскому каралеўству» і яго новаму мастацкаму кіраўніку Мікалаю Пінгіні патрабавалася менавіта такая маленькая перамога. Можа, таму, замест таго каб замахнуцца на Вільгіма нашага Шэкспіра, была выбраная бяспройгрышная камедыя Франсіса Вебера «Вячэра з дурнем».

...Паспяховы бізнесовец, выдавец Гер Брашан мае інтэлектуальную забаўку: штотыдзень запрашае на вячэр яко-гасці ёлупа, каб у коле сібру ўпачышцца з яго недарэчных прамоваў. Але здаражеца неспадзянка: ад месье Брашана ўціхнае жонка, і ўзоры паспахоўца вымушаны скрыстацца навыкамі такога ж узорнага, але дурня, Франсуа Пінгена, які сваімі нязграбнымі паводзінамі можа сапсаваць любую сітуацыю і га-

моніць выключна пра свае зробленыя з заплекам мадзлі...

Вайна «Купалаўскага» выйграная. Зару́кай таму былі і абкатанасць п'есы (колкі гадоў таму пінгінскі «Міколатэатр» ставіў яе на сцене Клубу імя Дзяржынскага па-расійску), і дасціпнія

дэкарацыі з актыўным выкарыстаннем відашрагута, і акторскі склад. Бурлескнае або-рабое — Сяргей Журавель (месье Брашан) і Віктар Манаёў (месье Пінгэн) — спактыкавана варожыла на сцене, і калі было на што нара��аць, дысь толькі на тое, што для поўнага АРТыстычнага трывомврату не ставала заслыжанага чорта Беларусі Ігара Забары. У парадунні з «дзяржынскай» купалаўскай версіі «Вячэра з дурнем» нават зазнала касметычны рамонт: лёгкае перакручванне некаторых фразаў з мэтай наблізіць іх да беларускай класікі: «Німа таго, што раныш было», — выгукнула касметычна.

Людзі і прыдуркі

Заўзятыя тэатралы кажуць, што на расійскай версіі яны так не цешиліся. Але, вядома, реч не ў мове — змяніўся глядзіч. Калі коліс «Вячэру» яшчэ падавалі як «Ужын», то была камерная камедыя сітуацый ў працяглым французскім жыцці. На Купалаўскай сцене вымаліваліся раней нераскрытыя тэмзы, і п'еса атрымала жаданую аўтэнтычнасць.

За гэтыя гады мы яшчэ больш абраслі ўсім гэтым еўрапейскім штучкамі: ад поўнай залежнасці ад электронных цыфак да прыватнай шызы з калекцыянаваннем

усяго-ўсялякага. Колькасць прусакоў у беларускай галаве з апошніх гады павялічылася і стала прыблізна роўной сяродніму єўрапейскому стандарту. Цяпер прыватнасць дзіўнства — неад'емная частка жыцця. Адзін, як месье Пінгэн, апантыны макетамі з запалак, другі — яго сібар, падатковы інспектар — зацыклены на працы. Бэзбэрэускі герой як бы нагадвае, што ўслед за французамі прыйшла і наша чарга навучыцца трывальні побач з сабою дзіўнства іншых: «Падумайце сен разу перад тым, як называць кагонебудзь прыдуркам», — кажа пад канец сімпатичны ёлун Пінгэн. Акрамя таго, цяпер сюжэт — не якасць экзатычная (о-ля-ля), незразумелая для беларускага гледача гісторыя пра візіт нейкай там падатковай інспекцыі. Гэтым разам уся сітуацыя жывіа нагадвала АБЭЗдзіцкія наведванины прыватнага прадпрымальніка.

«Вячэра з дурнем» з п'есы пра парыжану, які ўжо гадоў піццізесят як не турбуюца пра свой стравін, пакрысе ператварае ў п'есу пра таксама ўжо съітых мінчукой. Приспела і наша чарга адказываць на пытанні: «Чым мы зоймемся, калі наямося?» Новая пастаноўка «Купалаўскага» — нагода нязлонесна, але дасціпна пасмияцца з сябе сучасных і з таго дурня, якім мы часта выбіраем быць.

Факты беларускай рэчаіснасці праглядаюцца

У Барысаве прайшла презентацыя тэлесерыялу пра карупцыю і каханне.

НТВ, і нават не на «Беларусьфільме», — кажа Сяргей Куземенскі, кіраўнік барысаўскага філіялу тэлекампаніі «Скіф». — Практычна ўся група сумяшчае асноўную працу і працу ў праекце. Хоць наш маркетынгавы план улічвае атрыманне прыбылку, праект усё ж некамерцыйны: мы пакула што вчымся з дызайнерамі кіно».

У серыяле з запрошаных зорак — заслужаны артыст Беларусі Сяргей Журавель (здымаецца ў ролі начальніка міліцыі). Песню на заставу напісаў гомельскі бард Саша Моцарт, а музыку — барысаўскі ды-джэй MaxiMist.

Сюжэт «Школы»: разбешчаныя каруціціяй мэр і свавольныя начальнікі гарадской міліцыі хоцуть адабраць у дзяцей Дом

дзіцячай творчасці, каб пабудаваць там турму. Ім проістаяць старшакласнікі на чале з дачкой міра. Побач з асноўнымі сюжэтатам, перакрыжуваючыся, лятуць рамантычныя лініі: герой закохваюцца, сыходзяцца, разыходзяцца... Дзея шматсерыйнай меладрамы адбываецца ў вымысленным постсавецкім гарадку Запольскому, што мае свой лад, стыль жыцця і няпісаныя законы. «Мы хадзелі зрабіць прыдуманыя, даволі неінтэрніы горад, для міліцыянеру пашылі адметную форму», — кажа Наталля Голава, — але некаторыя факты беларускай рэчаіснасці ў серыяле ўсё ж праглядаюцца: барысаўская краівіды і акторы, што размаўляюць з беларускім акцэнтам».

ЛК

Першыя часткі паказваюць ужо ў Оршы, Барысаве, Віцебску, Полацку і Бабруйску на тэлеканале «Скіф», а таксама ў Мінску на 8-м канале.

Новы «Дзеяслоў»

Больш за пять гадоў «Дзеяслоў» мае гонар друкаваць літаратурную спадынія Васіля Быкаўа. Гэтым нумарам прыслепа чарга першага беларускамоўнага апавядання пісменніка «Прыклад далёкага сібара». Яно было зарэгістравана ў архіве родакці «Гродненскія праўды» ў 1949 годзе (даречы, зусім першым быў апавяданне «В тот дзень», напісаны па-расійску).

Адзін са старэйшых літаратаў Віцебчыны Давід Сімановіч дэліцца занатоўкай прыватных гутарак з Васілем Быкаўм, а крытык Ванкарэм Нікіфаровіч апавідае пра свае знаемствы з вілікім гарадзенцам.

З нябікаўскага гэтым нумарам чытач мае магчымасць дакрануцца да літаратурнага твору, што якія-нішчы паўплывалі на нацыянальную тоеснасць фінаў — да эпосу «Калевала», перакладзенага Якубам Лапаткам. А таксама пазнаёміцца з пазіцыяй якіх біліх, так і далёкіх суседзяў — літоўцаў. З айчыннага вершы Барадуліна і Хадановіча, апавяданні Мудрові Дубаўца.

Лявон К.

НОВЫЯ КНІГІ, ДАСЛАНЫЯ Ў РЭДАКЦЫЮ

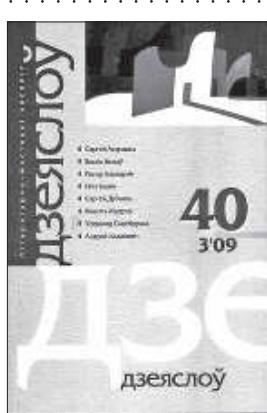
Крысціна Гамула. Паміж Польшчай і Расіяй. Беларусь у канцепцыях польскіх палітычных фарміраванняў (1918—1922) / К. Гамула; пераклад з польскай новы. — Вільня: 2006. — 256 с., 800 ас.

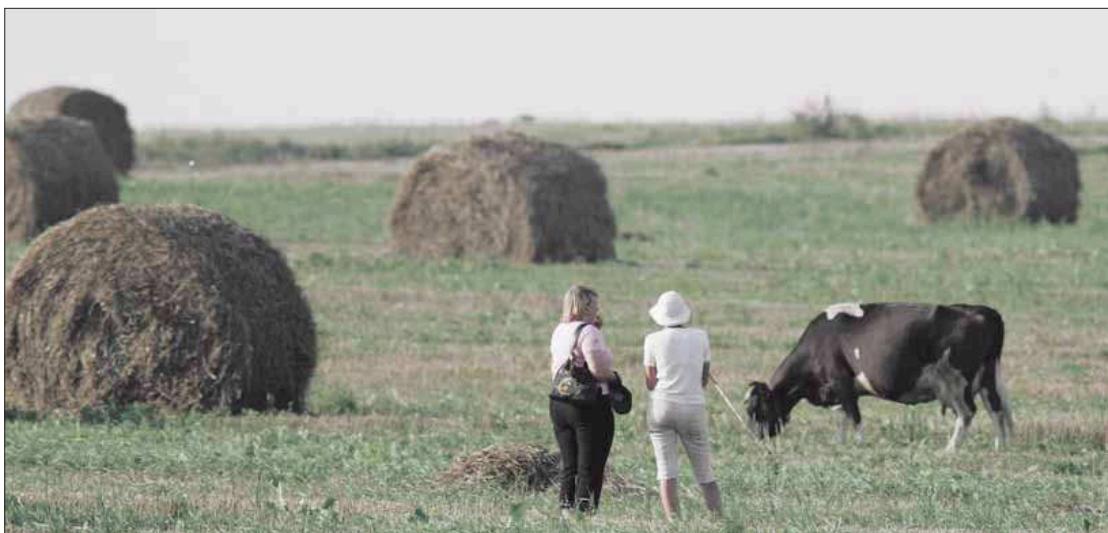
Часопіс «Палітычна сфера» выдаў па-беларуску кніжку польскай даследчыцы Крысціны Гамулы «Паміж Польшчай і Расіяй. Беларусь у канцепцыях польскіх палітычных фарміраванняў 1918—1922». Аўтар разглядае польскія практикі палітычнага ўпáркавання беларускіх земляў ды спробы іх рэалізацыі ў супрацтвенні з іншымі бакамі. Кнішка не замыкаецца на вузкіх пытаннях, а паказвае вагу Беларусі і беларускага руху ў міжнароднай палітыцы таго часу.

Вырашальны 1918—1922 гады пераходавалі ўсю Еўропу ад Хельсінкі да Стамбула. Беларусы, хоць і не дамагліся нацыянальнага адзінства і незалежнасці, але і не былі пасіўныя, змагаючыся за сваю краіну на ўсіх баражах у той таталінай калатнечы. Польчык як адзін з асноўных гульцоў вяла зачітую Барацьбу з савецкай Москвой і Літвой за беларускія ашары, будучы сваі палітычныя праекты для Беларусі да спрабуючы выкарыстаць беларускі рух.

Захаплівуючу версію гісторыі вялікай «бітвы за Беларусь» апавядае гэта першая публікацыя з серыі «Гісторыя палітычных ідэяў», запачаткованай часопісам.

Сяргей Богдан

Вёска мяняе звычкі

Ні кароваў, ні свіней, ні нават бульбы. Натуральная гаспадарка дажывае апошнія гады, адыходзіць традыцыйны лад жыцця. Піша Сямён Печанко.

Колькі гадоў таму малако ў вясковай краме ўспрымалася як выклік існаму ладу жыцця. Сёня ж тут можна набыць не толькі малако, але і смятану, і творог, і нават ёгурты з глазураванымі сыркамі. Вяскоўцы tym часам пазбаўляюцца сваіх «рагуль».

Пяць гадоў таму, прыйшоўшы з войска, я пабачыў у нашай вясковай краме малако ў цэлафанавых пакунках. Выглядала гэта дзіўнавата, калі ўлічыць, што карову трывмаў ці не кожны троіць, а нехта меў і не па адной. Людзі тады паставіліся да гэтага па-рознаму, але большасць не разумела, навошта гэта трэба. Цяпер пастэрызаваным малаком у самай рознай тары ў вёсцы нікога не ўразіш. Ці не штодня заўсяць марожанае, а раней жа гэта было як свята, чаргу па яго адстойвалі. Стала жывучы ў горадзе, у часе наўчастых наездаў на малую радзіму гэтаму амаль не надаеш увагі — што ж тут такога, што ў краме прадаецца малако ці тыя ж ёгурты. І ўжо потым з размовы з бліzkімі дадаваешся, што кароваў у вёсцы з кожным годам застаецца ўсё менш. «Раней адна толькі вуліца трымала калі трыццаці кароваў, цяпер трох суседніх вёскі разам узятыя маюць гэтулькі ж», — кажуць землякі.

Пакуль былі моцныя наўчныя старыя да бацькі, кароваў трывмалі не задумваючыся. Дый як яна іншы — свае малако, масла, творог. Акрамя таго, малако здавалі, атрымліваючы за гэта хай неявілку, але хоць нейкую ка-

пейчыну. Не зважалі на цяжкасці, а справа гэтая і сапраўды нялёткая — чаго варта адно сена нарыхтаваць, а штодзённы дагляд, а радоўка...

Свіная валюта

«Вялікую гаспадарку з каровай, свінімі, а то і з бычком на продаж сёняння трymаюць тыя, каму за трыццаць, хто ўжо пасталеў ці ў каго бацькі яшчэ ў сіле. Зусім маладыя сем'і, асабліва каторыя па аграгарадках насяліліся, добра калі курэй завядуць», — кажа прадпрымальнік Мікола з Карэлічыны. Ён займаецца перапродажам мяса — купляе ў вяскоўцу свіней да возіць у сталіцу на адзін з рынкаў. Яго бізнес змены ў вясковым жыцці не кранулі, і свой прыбыток ён будзе гарантавана мець, прынамсі, пакуль заробкі ў большасці вяскоўцу будуть невысокім. «Свіній часцей гадуюць на продаж, бо заробкі малыя, а дзяцей у школу апранаць трэба за нешта, ды ці мала на што гроши магутць спатрэбіцца», — тлумачыць Мікола.

Справа гэтая выгадная далёка не кожнаму: не маючы доступу да танинейшых кармоў, свінагадоўляй лепей не займацца, бо мяса тое будзе «залатым». Тому бізнес прадпрымальніка трymаеца ў асноўным на тых, хто працуе ў СВК. Стა-

рыя людзі, па яго словам, свіней амаль не гадуюць — здае пазіцыі старое пакаление.

Старыя не могуць, маладыя не хочуць

«Гадоў дзесяць таму ў нашай вёсцы на паўтысячы двароў было сто кароваў, сёняння засталося калі трыццаці», — апавядае Зоя Пятруна, жыхарка адной з вёсак на Драгічыншчыне. Моладзь з'язджала ў горад — хто ў вобласць, хто ў раённы цэнтр. Заставацца толькі тыя, хто не здолеў паступіць на вучобу ці не ўтрымалася ў горадзе. Большасць з гэтых маладых людзей — і тыя, што аселі ў горадзе, і тыя, хто застаўся, — не трymаюцца старых звычак, бо «навошта, калі ўсё ў краме купіць можна», да ўсяго, многіх любяць віпіць. Калі ж хто і мае карову, то малака таго амаль не бачыць — які літр два пакідаюць дзёзем, астатніе — на продаж. Старыя ж проста ўжо не маюць больш сілаў ні карову трymаць, ні нават свінчу якое. Часта гаспадарка ў пенсіянераў — трымалі калі сямі дзесяткаў галаваў, сёлета засталося калі трыццаці каровай». Раней была проблема нарыхтаваць корму, асабліва з сенам цяжка было, але людзі ўсё адно трымалі байдара. Летам на кароўку працавала ўся сям'я — з вучобы прыяджалі дзёзі. Потым увесе год яны вазілі з сабой у горад малако, творог і сыр са смятанай. Дзеля гэтага, а таксама для зՃачы малака, і трымалі «зорак». І цяпер дзёзі не перасталі вучыцца ў горадзе, і заробкі ў большасці не выраслі, але вось кароваў застаецца ўсё менш. А ахвотных іх трymаць, хоць бы і таму, што з кормам стала прасцей, не больше. У капыльскіх вёсках год ад году больше прыбышуло,

Цены на малако ў парыўненні

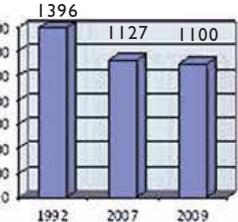
Закупная цена ў 2008 годзе складала 665 рублёў за літр малака і гатунку.

У 2009 годзе закупная цена складае 600 рублёў.

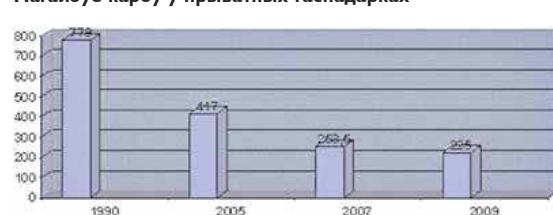
«Такое ўражанне, што людзі проста лянуцца»

Ганна, чые бацькі на Капыльшчыне маюць калі гектару зямлі, лічыць, што ў людзей змянілася стаўленне да працы на зямлі. «Такое ўражанне, што людзі проста лянуцца», — кажа яна. У іх вёсцы статак таксама імкілава скарачаецца: «Пяцьшэсць гадоў таму на нашай вуліцы трымалі калі сямі дзесяткаў галаваў, сёлета засталося калі трыццаці каровай». Раней была проблема нарыхтаваць корму, асабліва з сенам цяжка было, але людзі ўсё адно трымалі байдара. Летам на кароўку працавала ўся сям'я — з вучобы прыяджалі дзёзі. Потым увесе год яны вазілі з сабой у горад малако, творог і сыр са смятанай. Дзеля гэтага, а таксама для зՃачы малака, і трымалі «зорак». І цяпер дзёзі не перасталі вучыцца ў горадзе, і заробкі ў большасці не выраслі, але вось кароваў застаецца ўсё менш. А ахвотных іх трymаць, хоць бы і таму, што з кормам стала прасцей, не больше. У капыльскіх вёсках год ад году больше прыбышуло,

Колькасць асабістых прысадзібных гаспадарак

Пагалоўе кароў у прыватных гаспадарках

якія прывозяць з сабой свае завядзёнкі. Вяртаюцца з прамысловых гарадоў на пенсію землякі, якія спачатку з энтузізмам бяруцца гаспадарыць, але імпэт хутка зникае, і набытыць ў горадзе звычкі бяруць сваё.

Старое пакаленіе, як і паўсюль, адыходзіць, маладыя жа не прыбываюць сумнёўным заробкам ад малака (літр прыносіць каля 600 рублёў), якое насамрэч мае немалую цену. Хто мае здароўе ды ахвочы да працы дзяцей, гадуе свіні ды бычкоў да здачу, бо на вясковы заробак не праживеш. Моцныя гаспадары, а такіх усё менш, убраляюць зямлю з дапамогай тэхнікі.

Расчараваны ў бульбе

Па вёсках усё яшчэ ездзяць госці з Усходу, якія з весені да вясны купляюць у людзей бульбу. Але ахвочы зарабляюць на «другім хлебе» рабіца ўсё менш — усё тая ж эканамічная мэтазгоднасць. Закупная цена гадамі не змянілася, а працы не менш, чым з каровай. Трэба захаваць да вясны дастатковая насыні, пасадзіць, абрабіць, выбраць і, нарэшце, бульба павінна спадабацца перакупніку — каб і вялікая была, і не пархатая. А калі палічыць, у якую капейчыну вылеціць той ураджай (бо калгасу за ўсё трэба заплаціць — ад пасадкі да хімічнай апраукі), то рабіца зразумела, што ў найлепшым выпадку такая праца цягне на кароткатэрміновае ўкладанне грошай. Не ў кожнага на гэта ёсць час і здароўе. Бульбы ж можна купіць у больш моцнага суседа ці ў тым жа СВК. Большаясць цяпер гадуе бульбу толькі сабе. Зарабляюць з зямлі больш моцныя і мэтаскіраваныя. Гэтыя гаспадары, магчыма, і складаюць некалі тулу аптымальну па колькасці праслойку волных хлебаробаў, здольных на карміць сябре ды іншых.

Вёска няўхільна змяніеца — старое пакаленіе адыходзіць, маладыя жадаюць жыць па новых правілах. Цяжка прымусіць сябе ўстановы а пятай ранды дзеля кубка малака, калі тое малады прадаюць у краме.

Колькасць прыватнага статку ў межах краіны скакае — на 50 тысяч галаваў за год. Такія лічбы агульнай год таму былы ўжо міністр сельскай гаспадаркі Леанід Русак, які развітаўся з пасадай разгромным артыкулам у галоўнай аграрнай газете. У ім чыноўнік казаў пра непазбежнасць ды натуральнасць такіх працаў: нам і не трэба столькі «рагулі», а вось даглядаць іх мусім паводле сучасных методык. І тут сваё слова могуць сказаць у тым ліку і фермеры, якім usяго толькі не трэба перашкаджаць працаўцаў. Натуральная гаспадарка сваё адкыла, і мы ў гэтым не арыгінальныя.

Сямён Печанко

Беларус, які арганізуваў уйгурскую партызанку

Для Анатоля Тараса цяперашнє змаганне уйгураў за незалежнасць не стала навіной. У свой час, калі Тарас служыў у адной з частак савецкага ГРУ, ён дастаўляў уйгурам зброю і вучыў ёй карыстаца.

«**HN**»: Як Вы апынуліся ў Сінъязян-Уйгурскай аўтаномнай акрузе?

Анатоль Тарас: Я быў там у пачатку 70-х. Савецкая войсковая выведка тады намагалася стварыць у КНР сваю нелегальную сетку з кваліфікованых агентаў і распрацаўваць планы дзеянняў гэтай сеткі ў «дзень X». У наступных часы уйгуров на гэтай аснове стварылі шэраг так званых «рэвалюцыйных арганізацый» (26 ці нават 27), якія разгарнулі ўзброены супраціў.

Сінъязян [каланіяльная назоўня, «новая мяжа» па-кітайску], або Усходні Туркестан [гэтай назоўніцай аддаюць перавагу самі уйгуры] — гэта вялізная краіна, у асноўным стэп, горы і саланчаковыя паўпустыні. Кітайцы, якіх было не больш за 5% насельніцтва, не маглі кантроліраваць гэту тэрыторыю. Як кантроліраваць краіну плошчай 1 мільён 647 тысяч кіламетраў? Гэта нерэальна. Таму яны кантроліравалі гарады і руднікі, ахоўвалі транспарт, які возіў грузы.

«**HN**»: Чаму Савецкі Саюз тады дапамагаў уйгурам?

АТ: У адносінах да кожнага рэгіёну свету планаваліся розныя варыянты. У тым ліку на выпадак вайны з Кітаем. Шмат гадоў гэта было вельмі актуальна. Але пасля таго як разваліўся сам Савецкі Саюз, уйгуры вырашылі распачаць узброеную барацьбу. Там было каля сотні розных лагераў, дзе праходзіла навучанне баевікі, існавалі не-

легальная структуры ў гарадах. Менавіта з таго часу там адбываеца вайна. Яна пачалася ў 1993 годзе. Але кітайцы нічога пра гэтую не паведамляюць у сваіх СМІ. Яны паведамлі толькі цяпер аб сутыкненнях ва Урумчы, калі стала немагчыма гэта схаваць. Канечні, шанцай у уйгураў самастойна дабицца незалежнасці ніякіх...

«**HN**»: Што можа дапамагчы ім дабицца перамогі?

АТ: Многія сур'ёзныя палітологі даюць кожуць, што мы ўступілі ў палац з'яўлення новых дзяржаваў. Спецыялісты мяркуюць, што Расія распадзенца адна з першых, таксама як і Кітай, Індія. Што ўсе буйныя дзяржавы распадуцца. І ніякая ваенна сіла не ўтрымае. Таму што гэта працэсы, звязаныя з развіццем этнасаў. Я думаю, уйгуры будуть ваяваць і далей. Яшчэ шмат людзей загіне, шмат крыві пральщца, але ўрэшце яны вывалацца ад кітайцаў. Недзе так гадоў праз 20-30.

«**HN**»: Барацьба ідзе на ўздым?

АТ: Якраз цяпер яна часова згасае. У 1993 годзе ваенныя дзеянні былі актыўныя. Кітайцы кінулі туды шмат войскай, большую частку партызанай з'яўліліся. Але падрастасе новае пакаленне, прыходзіць новая хвала. Усе гэта скончыцца ці перамогай, ці фізічным знишчэннем усіх мясцовых жыхароў. Уйгурам чымаго чаргавацца.

«**HN**»: Які быў самы жахлівы выпадак, які Вы бачылі

Анатоль Тарас

нар. у 1944 у вайсковай частцы ў Навабеліцы пад Гомелем у сям'і кадравара афіцэра савецкай вайсковай выведкі. У 1963—1966 служыў у асобым выведніцтве дывізійным батальённе 7-й танкавай арміі. У 1967—1975 удзельнічаў у некалькіх аперацыях ГРУ ў розных рэгіёнах свету. У 1972 скончыў філософскае аддзяленне БДУ, у 1979 — Акадэмію педагогічных наукаў у Маскве. Вывучаў методы пісіхалагічнага ўздзення на працягніка. Мае чорны пояс па дзюкью-джыцу і вёт-ва-до. З 1992 займаецца выдавецкай дзейнасцю. Выдаваў часопісы «Кэмпо», «Деды».

падчас знаходжання там?

АТ: Адайн раз прыйшлі ў стойбішча, дзе жылі людзі, і ўбачылі, што ўсе мёртвяты, ва ўсіх да аднаго адрезаныя голавы, рукі, ногі. Мужчыны, жанчыны, дзеці — некалькі дзесяткаў. Там пабываў кітайскі атрад. Рашэнні прымыацца на ўзроўні якога-небудзь камандзіра роты. Няма ніякіх

межаў зверству.

«**HN**»: Ці можна параўнаніць уйгурскую сітуацію з беларускай?

АТ: Згодна з прагнозамі некаторых наукоўцаў, у 2020 годзе (плюс-мінус год) мы ўбачым зусім іншую Беларусь і беларусаў. Калі параўноўваць з чалавекамі зростам, дык наш этнас не дасягнёт у яшчэ ўзроўню ак-

тыўнасці маладога чалавека. Мы цяпер як бы дзеці, але дажывае апошнія гады, гэтага дзяцінства. І гэты працэс вышэйшыя за асобу. Вось, напрклад, ёсць такая з'ява, калі жывёлы масава ідуць тапіцца. Лемінгі. Калі ўзяць кожнага лемінга паасобку, змісціць у клетку, ён будзе цудоўна жыць, зусім не жадаючы тапіцца. Але эта масавы працэс, і ён там выступае як адзінка сістэмы. Так і нацыя: кожны асобны чалавек жадае разліцаўца нейкай свае чалавечыя мэты і думае, што ён сам кіруе сваім жыццём. Але ў выпадку, калі мы глядзім на этнас як на масу, усё, чаго жадаем мы паасобку, не мае ніякага значэння. Прыходзіць час, і пэўная частка этнасу, яго пасіянарная частка (5-6%) «стварае надвор'е». У нас цяпер, згодна з некаторымі падлікамі, колькасць пасіянарыяў не перавышае 3%. Нам патрэбна яшчэ 2%.

«**HN**»: Што стане штуршком?

АТ: Што заўгодна. Ёсць вельмі добры прыклад. У 1917 годзе, у канцы лютага па старым стылі, у сярэдзіне сакавіка па новым, у Расіі адбылася рэвалюцыя. У студзені Ленін яшчэ казаў, што ўсё ціха, які партыя не мае ніякіх перспектываў на разлічанію сваіх «праграмы-мінімум». Але ў канцы лютага ў адной з чаргуй на Неўскім праспекце жанчынам не хапіла булак. Задўажце, булак, а не хлеба. І яны начацілі абуроцца. І з гэтага начацілі рэвалюцыю! І наш этнас яшчэ выйдзе на авансцену, і гэта адбудзеца ўжо вельмі хутка.

Гутарыла
Вольга Жарнасек

СЦІСЛА

Грунвальдская бітва падушкамі ў Мінску

Бойка падушкамі — добры спосаб зняць стрэс. Але каб падушкамі блісці публічна? Акурат так мінская моладзь мае адзначыць 599-годздзе Грунвальдской бітвы. Ініцыятыва з'явілася ў сацыяльнай сіткі «Вконтакте». Падушчаніці збираюцца 15 ліпеня ў 19.30 у скверы Янкі Купалы каля помніка. З сабой трэба мець падушку, альбо нешта да яе падобнае (спалынік, мяккую цацку, надзымутага кракадзіла і г. д.). Арганізатары падзеляць усіх удзельнікаў на каманды, паміж якімі будзе адбывацца бойка. Як пад Грунвальдам 599 гадоў

таму: сцэнка на сценку. Калі народу зблэрэцца, бітва напэўна трапіць на тэлеэкраны.

У Нёмане мор рыбы

Ад залеўаў ракі разліўся, затапілі паплавы. Трава масава загінала. Ад гэтага

зіжкаеца ўзворочы кіслароду ў вадзе. А рыба ад прадуктаў гіёнаі травы дохне. Аналагічнае здарылася на іншых раках Пабужжа і Панімонія. Суседзі-палякі месцамі абвясцілі стан экалаґічнай катастроfy.

НШ, МВ

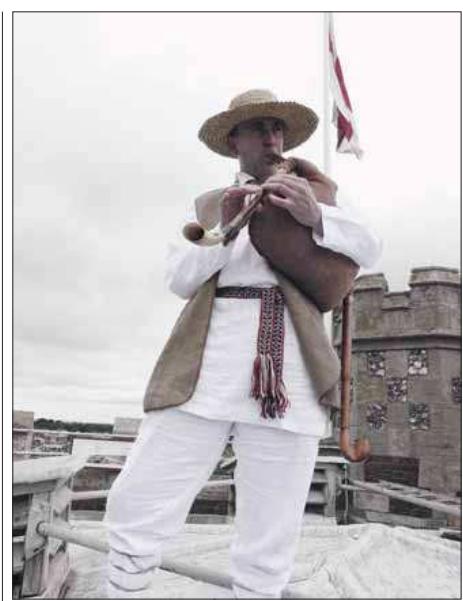
Беларуская Дуда ў Лондане

Гэтым летам беларуская дуда гучыць у Барнэце (паўночны Лондан) у царкве Яна Хрысціцеля. Як зазычай, улетку для наведвалынікай адкрываюцца высокая вежа царквы, з якой можна атрымаць асалоду ад лонданскіх дзялаглядаў у суправаджэнні беларускай музыкі. У залі царквы таксама гучыць беларуская хрысціянская песні пад дуду. Паступліні адкейткі пойдуть на дабрачынныя маты.

Наступным разам дуду ў Барнэце можна пачуць 29 жніўня аб 11-й гадзіні.

Царкву можна адшукуць па адрасе: St John the Baptist, Barnet Church, 2 Wood Street, Barnet, EN5 4BW.

Сяржук Вінаградаў, Лондан

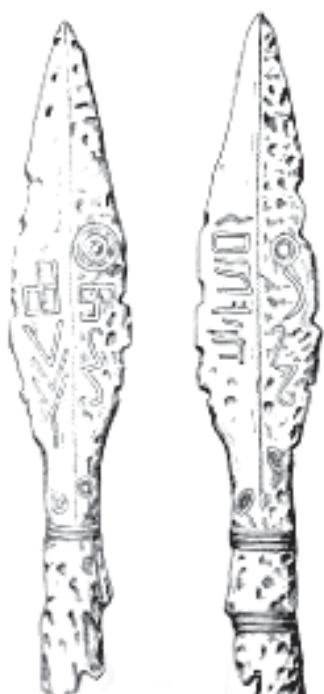
Беларусь у I—VII ст. н. э. Варварская перыферья Рымскай імперыі. У складзе дзяржавы готаў і Аварскага каганату. Праблема паходжання славянаў

Гісторыя Беларусі

Алег Дзярновіч распачынае публікацыю артыкулаў са сваёй будчай кнігі «Гісторыя Беларусі».

Экзатычныя пачаткі

Сучасная гісторычная свядомасць звязана з рэчнай гісторыяй Беларусі ў I тысячагоддзі н. э. — на прададні ўзнікненія дзяржавы будчай Беларусі.

На наканечніку кап'я III ст. мaeца рунічны надпіс, зроблены на гоцкай мове — *tílarids*, што азначае «напад», «той, хто нападае».

— з узаемадзеяннем балтаў і славян. Як і калі апошнім з'явіўся на балтікі ашараах Беларусі, наоколкі мірным былі іх контакты, у чым прычына перамогі ўрэшце славянскай мовы?

Але першым перыядам да гэтых пытанняў, звернем увагу на геакультурны фон тагачасных падзеяў, што былі не меншія каларытныя, а з глядзішча сённяшняга часу — і экзатычны.

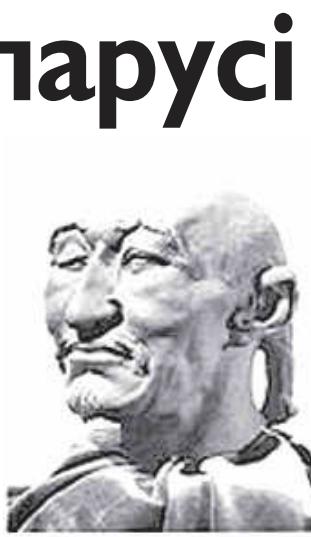
Не треба забывацца, што тагачасныя землі Беларусі былі часткай варварской перыферьи Рымскай імперыі. І справа не толькі ў знаходках рымскіх рэчай да манет — практыка наступу варвараў на Рым і постынчыны свет ды перасяленні народаў так ці інакш закраналі тэртыорыю будчай Беларусі.

Готы

У пачатку нашай эры ўсходнегерманскія племена готаў перасяліліся са Скандинавіі на паўднёвую ўзбярэжжа Балтыйскага мора. Прасоўваючыся ўздоўж Віслы і Буга, готы асімілювалі мясцовую насельніцтва — у выніку, паводле тэрміналогіі археолагаў, утворылася вельбарская культура. Помнікі гэтай культуры, а найперш могільнікі, пакінутыя готамі і роднінскімі генідамі, маюцца і на тэртыорыі Бреццакага, Камянецкага і Столінскага раёнаў.

Для нас гэты сюжэт важны яшчэ вось чаму. У літоўскай мове для пазначэння беларусаў зноў стаў актыўна ўжыватися археячнае слова *gudy*. Сярод жа многіх лінгвістуў пашыранае меркаванне, што слова *gudy* хутчэй за ўсё паходзіць ад наймення *goty*. У эпоху Вілікага перасялення народаў готы ўсклонілі ў свой арбіту таксама насельніцтва, магчымы, славинскіе, што жыло на паўднёвым заходзе сучаснай Беларусі, на Палессі, ды было суседзімі балтаў. У выніку назва «готы» пашырылася на ўсёвесь саюз плямёнаў, падуладных готам.

Але ў 375 г. гоцкае квазідзяржаўнае ўтварэнне караля Германарыха было зменене ордамі гунаў, якія рушылі ў Еўропу. Адступілі таксама готы, але іх сліды — археала-

Так выглядалі авары (рэканструкцыя).

гчныя помнікі ды назва народа — засталіся на нашай зямлі.

Варта дадзіць, што готы — гэта лацінская назова (Gothi). Самі яны сябе звалі Gutans, Gytos. Вось адкуль «гуды» ў літоўскай мове. Восі адкуль у Беларусі Гудагай, Гудзевіч, іншыя паселіцці з гэтым коранем у назве.

У свой час Зіон Пазнік вельмі негатыўна пакінуўся ўспраць называння ў літоўскай мове беларусаў *gudai*, бо да гэтага тэрміну можна пафадраць у якісі сінониму слова «гадстая». А сучасна літоўскіе *gūdus* перакладаюць як *жудасы*.

У беларускай мове засталося не так і мала пазычанняў не прости з германскіх моваў, а менавіта з гоцкай. Літоўска-амерыканскія даследчыцы Марыя Гімбутас залучае да гоцікі пазычанняў у славянскіх мовах шэраг тэрмінаў, звязаных з хатнім гаспадаркай: *hlebi* — хлеб, *hlebi* — хлеб, *kotili* — кацёл. Таксама сустракаюцца важныя эканамічныя тэрміны: *dulgi* — дойт, *lithva* — прыбытак, ліхварства. Не забудземся на вайсковыя тэрміны: *mesi* — меч і *helm* — шлем.

Гоцка-германскія пазычанні сведчаць, што пазычанні не прости з германскіх моваў, а менавіта з гоцкай. Гоцка-славянскія слівіні пазычанняў у германскіх мовах нязначнае ў параўнанні з колкасцю германскіх словаў у славянскіх мовах. Готы палітычна і культурна пераўходзілі славянів ды сапраўды станоўчы паўплывалі на матэрыяльную і духоўную культуру сваіх падданных.

У саюзе з гунаў, пераможкі готаў, алчулі пэўнасць ўздзеянне славянін. Апошнія ўваходзілі ў саюз плямёнаў, які пад агульным найменнем гунаў уварваўся на еўрапейскія ашараах і даў штурмам Вілікаму перасяленню народаў. Гоцкі гісторык VI ст. Ірдан апавядзе, як падчас пахавання «біча Божага» — вялікага правадыра гунаў сэрэдзіны V ст. Атыль — гуны паміналі яго па-славянску: «Пасля таго як ён быў апілаканы такімі стогнамі, яны спраўляюцца на ягоным кургане «*страву*» (так называюцца яны гэта самі), супрападжакочы яе велізарнымі пірамідамі. Страва ў арыгінале так і запісаная — страва.

Каб скончыць з гунаў, варта згадаць, што ў скандынаўскіх саюзах згадваюцца аблога Полацку іх войскам. Хто ведае? Археалагічныя звесткі пра найстарэйшы горад Беларусі даўшыя не поўныя...

Аварскі штурм

Яшчэ адны прыходні-качунікі з Усходу маюць непасрэдныя адносіны да беларускай гісторыі. Авары з'явіўся ва Усходній Еўропе ў сярэдзіне VI ст. Сярод гісторыяў і лінгвістуў працягваючыя дыскусіі пра паходжанне этага племені ці, хутчэй, саюзу кача-

Выява аварскага вершніка.

вых народаў — былі яны щоркамі альбо іранамоўнымі. Але магнадойная антрапалагічнае рысы ў іх аблічы быў выразныя. Такі іншакі, аварскому кагану Баяну ў 562 г. удалося стварыць у Паноніі, на тэртыорыі будчай Венгрый, малгуты Аварскі каганат, пад знакам гегемоніі якога працяглі гісторыя Цэнтральнай і Усходніх Еўропы ў другой палове VI — VII ст. Менавіта пад уладай авараў апынуўся славяніе Падунаўскія прылескіх тэртыорый. І адтуль, імкнучыся ўхіліца ад цікавіх сваіх новых уладароў, яны пачалі расселяцца. Славянскія масы прыйшлі ў рух, адна хвайлі іх міграцыі скіравалася на поўдзень, на Балканы, на ўладанні Візантый, другая — на поўнач і на паўночны ўсход, ад да Беларусі.

Перыяд аварской гегемоніі мопна адбіўся на славяніне, прынесшы ў іх сацыяльныя адношэнні вандрунга мілітарызму. Толькі ад аварскіх часоў разам з ваярмі-вершнікамі пачынаюць хаваць іх коней. Страмёнаў ѿ славяніну вядомыя таксама з аварскага перыяду.

Славянская праблема

Паходжанне народаў засталося складанай тэмай для гісторыяў, археолагаў, этнолагаў, лінгвістаў. Але са славянамі, у адрозненіі ад іншых інда-єўрапейцаў — індаарыйцаў, германцаў, балтаў, — зусім німа пэўнасці. У наш час не існуе агульнапрынятай версіі фармавання славянскага этнасу.

Славяне ўпершыню былі зафіксаваны ў пісьмовых (візантыйскіх) крыніцах толькі ў сярэдзіне VI ст. — на 600 годад пазней за балтаў і на 700 годад пазней за германцаў. Самыя раннія сведчанні адпіваюць народ, што падзяляеца на дзве часткі — склавіну і антаў, якія гаворыць адной мовай.

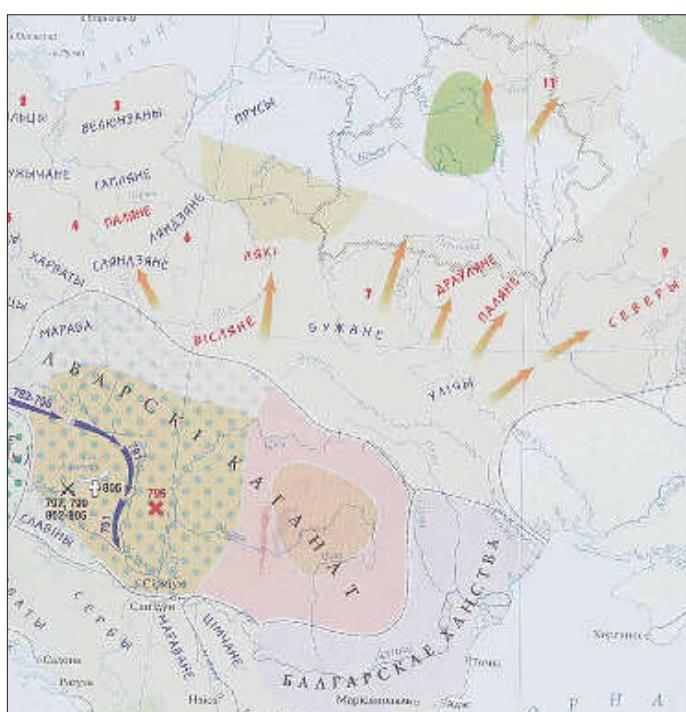
Лінгвісты ж не маюць адзінай думкі што да з'яўлення тасе мовы, якую можна лічыць славянскай ці праславянскай. Напакоі версіі пранікнуўся ў якісі часаваага дыяпазону вылучэння такої мовы з праінда-єўрапейскай ці прафілаліцай шырокім перыядам ад II тысячагоддзя н.э. да першых стагоддзяў н.э.

Вывучэнне этнагенезу славян з дапамogaю археолагаў сутыкаецца з наступнай праблемой: сучасныя навуцы не ўдаецца прасачыць у перыяд да нашай эры змену ці перасенасць археалагічных культур, носьбітамі якіх можна было бы упэўнена лічыць славян ці іх працяг.

Усё ж на базе парадуння археалагічных моўных пластавоў усе часцей робіцца высновы, што працславянская мова вылучылася з перыферьных прафілаліціх гаворак. Беларускі лінгвіст Віктар Мартынаў удакладніе — заходнебалцкіх.

Працэс расселення славян з невілайкай тэртыорыі на велізарныя ашараы Еўрапейскага кантынента — адна з самых яркіх старонак старажытнай гісторыі народаў. Марыя Гімбутас так ацэнвала гэтыя тэкстанцічныя працэсы: «Пастаўшы як нязначнае інда-єўрапейскую групу, якая жыла на поўнач ад Карпацкіх гор, <...> славянскія земляробы здолелі выжыць толькі дзякуючы сваёй упартасці. Урэшце ім удалося засяліць шырокія тэртыорыі Цэнтральнай і Усходніх Еўропы, а таксама Балканскі паўвостраў. Іх уварванне не стала асобным эпізодам кінглуту перыяду, а было планамернай паслядоўнай каланізацыяй».

Пра балтаў і скандынаўса-русаў чытаіце ў наступных выпусках «Гісторыі Беларусі».

Глушчына. Але не глуш

**Як і ў Мінску. Толькі паветра чысцейшае. Вандруем па маршруце
Завалочыцы—Гарадок—
Калацічы—Глуск разам з
Сяргеем Харэўскім.**

Глушчына — край чысты і малюнчы, працяты млявай, але паўнаводнай. Піцччу, што віхляе па нізкіх смаргадовых паплавах. Уздоўж яе берагоў усё даўно архитектурана, асушана і абкошана. Але варта ад'ехаць ад Піцчы паўтузіну кілеметраў убок, і вас абстуپіць старыя калматыя лясы, поўныя ягад і грываў... Паветра тут абласлона чыстае. Да чыгуначак далёка. А вось нафту здабываюць! Тутака ёсьць больш за 20 свідврavіn, што эксплуатуюцца. На сапраўдных нафтавых вышках, рыхтык як у Азербайджане, ідзе здабыча сывайні, што потым трапляе ў 30-кілеметровы нафтаправод. Глускі раён — адзінн ў Магілёўскай вобласці, дзе здабываюць нафту.

Як з'ехаць з колішняга Варшавскага тракту, паміж Глушчынай і Старым Дарогамі, на поўдзень, то адразу і будуць Завалочыцы. Там можна паглядзець колішні пансki маёнтак Жылінскіх са старадаўнім палацам, і курганы, курганы, курганы па ваколіцах....

Вялікі прыгожы палац — і цяпер галоўная рэлкія і гонар Завалочыцаў. Пакаштуйце, каля пашчасціца, завалачанская мёду і малака, прайдзіцеся па ваколіцах, старых могілках, берагамі Піцчы, усцяж сакаўных паплавоў, пасядзіце надвячоркам з вудаю...

За Завалочыцамі, як пераехаць новую шашу на Бабруйск, можна заехаць у Дварец, сімпатичную, але цяпер ужо лядашчу вёску. Тут таксама застаўся рамантычны стара-вецкі парк, рэшткі вялікага палацу, колькі старадаўніх будынкаў між прысадаў. Эта была яшчэ адна сядзіба Жылінскіх, але летняя, для адпачынку. Стары драўляны палац не ўзабаве разваліца дарэшты... Разъбяняныя ліштвы, рэшты элегантнай шалёўкі, аканіцы, драўляныя карункі ўдоўж гызмоў. А на экзатычнай старой лістоўніцы буслы збудавалі гніздо. Каб жа і людзям узяць прыклад ды не даць прапасці такому помніку, апчадна дагледзея яго, як бусел сваю бусінку. Тут чысцоткі ваколіцы, экзатычны стары парк, колькі азэрцаў, шыкоўныя краявіды разлогаў над Піцччу... Няма толькі гаспадара.

Недалёка ад Дварца, пры павар-

це на сам Глуск, ляжыць над Піцччу вёска Гарадок. У яе ваколіцах знайдзена два дзесяткі курганоў бронзавага веку. Курганы, пагоркі, валатоўкі тут паўсяль. Ды і сам Гарадок стаіць на высокім пагорку, над стромым берагам Піцчы, што адлюстроўца раптам шырэйшае і глыбейша.

На заходній ускрайні вёскі стаіць самы стары храм, адзінн ацалелы па савецкай уладзе не толькі на Глушчыне, але і на ўсіх берагах Піцчы. Казьмадзям'янаўскую царкву пабудавалі ў 1814 годзе ў гонар перамогі над Напалеонам.

Царква ў Гарадку — унікальны для рэгіёну помнік драўлянага дойлідства.

Царква ў Гарадку — унікальны для рэгіёну помнік драўлянага дойлідства.

якому ён прысвяціў немалую частку сваіх твораў. Помнік стаіць на светлым і дагледжаным бульвары пасярод мястэчка. Наагул гэты бульвар — сапраўдны гонар Глуску. Тут і разнастайныя, часам дэйнныя аздобы, і шыкоўныя кветні.

Глуск — старажытнае мястэчка, што згадвае ўжо з XV стагоддзя. У XVII ст., калі горад быў дазваніні знішчаны казакамі, князь Палубінскія пабудавалі тут магутную мураваную цытадзель з бастыёнамі. Маштаб замку быў такі, што сёньня пасярэдзіне лёгка змясціцца рэйны стадыён.

У Глуску і сёняні вам апавядуць пра падземныя хады са скарбамі, пра шкілеты, чарапы, невераемай даўжыні лабірінты... У Сяргея Грахоўскага ў апавяданні «Касцёл» гаворыцца, што нібы дзед казаў, што ад касцёлу да Гарадку ідзе патаемны ход, у які схаваныя жалезныя куфры з золатам і каштоўнымі камяніямі, там жа замурованыя ворагаў і здраднікаў, душі якіх стогнучы па начах. З замковых валоў, усярэдзіне якіх схаваныя мураваныя пераходы, адкрываеца величнае панарама піцчанскіх паплавоў, навакольных палёў, перадмесці...

Усе XVIII ст. Глуск належаў Радзівілам, трапляючы то ў Менскіе ваяводства, то ў Наваградскую. Няпэўнасць пры межах працягвалася і ў XX ст., калі Глускі раён трапляў то ў Бабруйскую, то ў Палескую, то ў Мінскую вобласці. Но таму тут не так усё пераламалі, як у іншых гарадах. У Глуску засталася

старадаўнія планіроўка, тузін старых камянічак, багата драўлянай mestachkovай забудовы, дзе кожны дом — сам сабе пан, выглядае пасвойму. То бок самавіты дух, старасцекуючую атмасферу Глуск захаваў да нашых дзён.

У кафетэрыях ад самага рання можна выпіць добрых духмянай кавы, у рэстараціі — няблага падсілкавацца, у крамах — набыць любыя прадукты. Такая-сякая гасцініца, вялікі рынак, дзе ўсё толькі са-мае-саме свежае. На ходніках — усядзісці бетонныя брук, у вонкіх — школопакеты. Як і ў Мінску. Толькі ў Глуску трава гусцейшая і паветра чысцейша...

Кахля, знайдзеная падчас раскопак глускага замку.

Лёхі Глускага замку.

Завалочыцы

вядомыя з 1626 як сяло ў складзе маёнтку Глуск Дубровіцкі. Тут быў і ўласны касцёл, філіял Глускага бернардынскага касцёлу. У XVIII ст. Завалочыцы былі цэнтрам вялікага маёнтку, што належаў панам Быкоўскім. За царом маёнтак набыў Жылінскі, якія разбудавалі тут вінакурны завод. Апошні завалачанскі пан, Язэп Жылінскі, быў вядомым геадэзістам. У 1873 быў прызначаны загадыкам экспедыцыі па асушэнні пінскіх балотаў. У ягоным маёнтку аканомам рабіў Гедымін Булгак, мух роднай сястры Ф.Дзяржынскага Альдоны. Зрэшты, гэтая акаличнасць нікі не абараніла Завалочыцы ад бальшавіцкіх разгрэсіяў. У 1922 у маёнтку Завалочыцы створаны першы на Глушчыне саўгас. Слава якасных тутэйшых прадуктаў ад панскага часу была вяліка. Да 1950-х уесь ураджай гародніны і садавіны, тутэйшы мед адпраўляўся праста ў Мінск.

